

نقش اربعین در دریافت وحی الهی

احمدعبداللّٰهالتیان در ایام اربعین حسینی به مرور آیاتی می‌پردازیم که اهمیت عدد چهل و اربعین را از نگاه قرآن کریم نشان می‌دهد. خداوند متعال در آیه ۵۱ سوره بقره می‌فرماید: «وَإِذْ وَاغَدْنَا مُوسَىٰ أَيُّبَيْنَ نَبَلَةً ثُمَّ آتَيْنَاهُ آلِهَاجِلَ مِنْ بَقْدِهِ وَآتَيْنَاهُ طَالُوتَ»[به خاطر بیابورید] هنگامی که با موسی چهل شب وعده گذاردیم و شما پس از [آمدن] او [به میقات]، گوساله را [معبود خود] گرفتید، درحالی‌که ستمکار بودید.»

میعادگاه و قرار خداوند با حضرت موسی^(ع) در کوه طور و مدت آن چهل شب بود، ولی بعد از رفتن حضرت موسی^(ع)، بنی اسرائیل با اینکه رهبری همچون هارون، برادر حضرت موسی^(ع)، را درمیان خود داشتند، همه نعمت‌ها و الطاف الهی را فراموش کردند و به‌سراغ گوساله‌پرستی رفتند؛ گوساله‌ای از ملاکه به دست مجسمه‌سازی هنرمند به نام سامری، در

فرصت غیبت حضرت موسی^(ع) ساخته شده بود. از آیات قرآن استفاده می‌شود که در این وعده الهی، سه مسئله مدنظر بوده است: گرفتن تورات، اثبات مقام خلافت برای هارون و آزمایش بنی اسرائیل. در سقوط جامعه بنی اسرائیل به دامن شرک، نیز عواملی مثل حضور نداشتن رهبری، هنرمندی منحرفان که از جاذبه طلا و تبلیغات پسرپروصدا با بوق استفاده می‌کردند، زودباوری مردم و نبود ایمان عمیق، نقش داشت.

نکته مهم اینکه شرک، ظلم به انسانیت است؛ زیرا انسان دست خود را از دست خداوند برمی‌دارد و در دست نااهلان می‌گذارد. بنابراین عدد ۴۰، در دریافت وحی و الهامات روحانی نقش دارد و از این نظر است که عبادت در چهل شب و به‌دور از مردم، دارای آثار خاصی است و برای آموزش رفتگان، چهلم آن‌ها را گرامی می‌داریم.

حکمت

یقینی که به گمان فروخته شد!

علی‌پورا در خطبه اول نهج البلاغه به اینجا رسیدیم که شیطان از سجده بر آدم امتناع کرد و مورد خشم خداوند واقع شد و حال‌پشویم از آدم^(ع) که او نیز قدر نعمت‌هایی که درختیارش بود، ندانست و یقین را با گمان عوض کرد.

ثُمَّ أَشْكَنَ شَيْخَانَهُ آدَمَ دَارًا أَغْدِيهَا [عِيشَتُهُ] غَيْشُهُ وَآتَمَنَ فِيهَا مَحَلَّتَهُ وَحَذَرَهُ إِبْلِيسَ وَعَدَاوَتَهُ. فَافْتَرَىٰ عَدُوَّهُ نَفَاسَهُ عَلَيْهِ بِدَارِ الْمَقَامِ وَمُرَافَقَهُ الْأَثَرِ.

این فراز از نهج البلاغه، هم روایت تازه‌ای از یک تراژدی کهن و هم شرح حال امروز من و توست. خداوند، حضرت آدم^(ع) را در «دارالمقام» جای داد؛ سرایی امن، بی‌بیم و پر از آرامش. اما دشمنی که «نفاسه» می‌ورزید، یعنی از حسادت و تنگ چشمی می‌سوخت، تاب نیاورد آدم را درکنار ابرار ببیند. اینجا نقطه آغاز وسوسه است؛ حسادت شیطان به جایگاه انسان.

نکته شگفت‌انگیز در تعبیر حضرت امیرالمؤمنین^(ع) این است که آدم «یقین را به گمان فروخت.» او علم و آگاهی داشت، فرمان خدا را شنیده بود، تهدید دشمن‌رامی دانست، اما وسوسه چنان پرده از چشم بصیرتش کشید که یقین را وانهاد و به گمان، دل بست. به او گفته بودند از این درخت نخور، اما گمان برد شاید رازی در آن باشد که او را جادواند کند و این است قصه همیشگی انسان؛ ما نیز بارها آنچه به یقین می‌دانیم، با وسوسه‌ای زودگذر معامله می‌کنیم.

«شادمانی بداد و بیم خرید.» چه جمله تکان دهنده‌ای! حضرت آدم^(ع) آرامش را با اضطراب، امنیت را با ترس، و سکونت را با رنج معاوضه کرد. ما نیز در زندگی امروز، بارها همین معامله را می‌کنیم. صداقت را با منفعتی زودگذر، آرامش درون را با هیجانی ناپایدار، و ابرو را با لحظه‌ای غفلت، از کف می‌دهیم. بعد تازه می‌فهمیم چه سرمایه‌ای را باخته‌ایم و پشیمانی از راه می‌رسد.

اما این بار داستان با ماجرای شیطان فرق دارد، آنجا که سخن از توبه آدم^(ع) می‌شود، امیرالمؤمنین^(ع) تصویری از رحمت الهی ترسیم می‌کند: «خداوند در توبه را به روی او گشاد و کلمه رحمت بر زبانش نهاد.» این یعنی انسان اگر بلغزد، راه بازگشت بسته نیست. فرق ما با ابلیس در همین است؛ ابلیس برگناه خود استکبار ورزید و توجیه کرد، اما آدم^(ع) به خطای خود اعتراف کرد و بازگشت.

و سرانجام، خداوند آدم را به این سرا فرود آورد؛ «سرای» که خانه رنج و امتحان است.» این هبوط اما پایان ماجرا نبود؛ آغاز سفری بود برای بازگشت. دنیا دار امتحان است، نه کفرایدی. رنج‌های این جهان، پلی است برای رسیدن به آن آرامشی که روزی از دستش دادیم، به شرط آنکه گمان را کنار بگذاریم و دوباره دست‌به‌دامان یقین شویم.

امروز هم شیطان مانع‌پوش خورده، از تنگ چشمی، آرامش ما را نشانه گرفته است. اومی خواهدمانیز یقین‌هایمان را با گمان‌های وسوسه‌انگیزمعامله کنیم. اما راه نجات، همان راهی است که آدم^(ع) برگزید؛ توبه، اعتراف به خطا و بازگشت به دامان رحمت بی‌انتهای الهی.

احکام

زمان زیارت اربعین؛ نظر مراجع

سمانه رضوانی؛ زیارت اربعین از شعار مهم مذهب تشیع است که هرساله با حضور میلیون‌ن زائران در کربلای معلی برگزار می‌شود. باتوجه به ازدحام عظیم جمعیت در روز اربعین (یستم صفر)، بسیاری از زائران درباره امکان انجام این زیارت در روزهای قبل یا بعد از آن و نیز میزان بهره‌مندی از ثواب ویژه این روز، سؤال دارند. به نظرات چند تن از مراجع عظام تقلید در این زمینه اشاره می‌کنیم.

آیت‌الله‌العظمی شهید سیدعلی خامنه‌ای:

انجام زیارت سیدالشهدا^(ع) در هر زمان، مستحب و دارای ثواب عظیم است. ولی ثواب زیارت زمان خاص، مختص به انجام زیارت در همان زمان خاص است؛ البته انجام زیارت قبل یا بعد از آن موقع به رجاء آن ثواب مخصوص، مانعی ندارد.

آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی:

در صورتی که اجتماع زائران حرم حسینی در روز اربعین، اسباب مشکلاتی شود و واقعا نیت زائر، درک اربعین باشد، در هر روز از ماه صفر که امام حسین^(ع) را زیارت کند، زیارت اربعین محسوب می‌شود و ثواب اربعین را دارد.

آیت‌الله‌العظمی شبیری زنجانی:

ثواب خاص زیارت اربعین برای کسی است که در همان روز، حضرت سیدالشهدا^(ع) را زیارت کند. ولی کسانی که در این ایام موفق به زیارت می‌شوند، به ثواب تعظیم شعائر الهی نائل می‌شوند و از آنجا که برای جلوگیری از ازدحام، زیارت خود را قبل یا پس از این روز انجام می‌دهند، ان شاء الله پاداش و ثواب زیارت روز اربعین هم به آن‌ها عنایت شود.

آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی:

بلی، اختصاص به خود روز اربعین دارد. ولی در فرض سؤال اگر قبل از یا بعد از روز اربعین هم انجام شود، ثواب خود را دارد.

شهرک

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

اخبار و گزارش‌های ویژه

جاماندگان پیاده روی اربعین حال و هوای شهر را کربلایی می‌کنند

بُعد منزل نبود در سفر روحانی

گزارش

علیرضا وکیلی؛ بعضی‌ها امسال هم راهی جاده نجف تا کربلا شده‌اند؛ با کوله‌هایی سبک، دل‌هایی سنگین از عشق و قدم‌هایی که هرکدام نذر یک زیارت و سلام از طرف رهبر شهیدمان به سیدالشهدا^(ع) است. اما در گوشه‌ای از همین شهر مشهد، خانواده‌هایی هستند که به دلایل مختلف نتوانسته‌اند همراه این کاروان بزرگ شوند؛ شاید شرایط مالی، مسئولیت خانوادگی، بیماری یا هزار دلیل دیگر. سؤال اینجاست که آیا جاماندن از مسیر پیاده‌روی، یعنی جاماندن از حقیقت اربعین؟ آیا کسی که درکنار خانواده‌اش در مشهد مانده است، نمی‌تواند سهمی از این حماسه بزرگ داشته باشد؟ پاسخ، در خود پیام اربعین نهفته است. اربعین فقط حرکت پاها نیست؛ حرکت دل‌ها به سمت حقیقت است. اگر امروز امکان حضور در مسیر نجف تا کربلا را نداریم، می‌توانیم در خانه، محله و شهر خودمان یک موکب کوچک حسینی برپا کنیم؛ موکبی که با محبت، خدمت، معرفت و تربیت نسل آینده، بوی کربلا را در زندگی ما جاری کند.

تمرین یاری امام زمان^(عج)

یکی از پیام‌های مهم اربعین، بی‌تفاوت نبودن در برابر سرنوشت جامعه است. امام حسین^(ع) برای اصلاح جامعه قیام کرد و یارانش درکنار حق ایستادند. امروز نیز فرهنگ عاشورا از انسان مؤمن می‌خواهد که در برابر ظلم، بی‌عدالتی و مشکلات جامعه، بی‌تفاوت نباشد. حضورهای مردمی و برنامه‌هایی که با هدف دفاع از مظلومان و حمایت از ارزش‌های انسانی شکل می‌گیرد، می‌تواند فرصتی برای تمرین مسئولیت اجتماعی باشد؛ البته با حفظ اخلاق، عقلانیت و روحیه خدمت. بسیاری از بزرگان دین تأکید کرده‌اند که جامعه منتظر، جامعه‌ای بی‌تفاوت نیست. کسی که خود را برای یاری امام زمان^(عج) آماده می‌کند، باید از امروز روحیه حضور، خدمت و مسئولیت‌پذیری را در خود تقویت کند.

تمرین زندگی در جامعه مهدوی

از مهم‌ترین پیام‌های اربعین برای خانواده‌ها این است که منتظر ظهور، باید اهل خدمت باشد. جامعه‌ای که قرار است درکنار امام زمان^(عج) برای برپایی عدالت حرکت کند، باید از امروز تمرین کند؛ تمرین محبت، ایثار، همکاری و کنار گذاشتن خودخواهی‌ها. در مسیر کربلا، فقیر، غنی، پیرو جوان و ملیت‌های مختلف، کنار هم قرار می‌گیرند؛ زیرآهمه حول یک محبت مشترک جمع شده‌اند. این همان تصویری است که می‌تواند ما را به جامعه مهدوی نزدیک کند. اگر امسال در مسیر نجف تا کربلا قدم زدیم، هنوز فرصت داریم در مسیر بندگی و خدمت تلاش کنیم. شاید یک خدمت کوچک، برپایی یک مجلس روضه خانگی، یک پذیرایی ساده یا یک دستگیری از نیازمند، سهم ما از اربعین باشد. کربلا فقط یک سرزمین نیست؛ یک سبک زندگی است. مهم این نیست که چندکیلومتر آن طرف‌تر از کانون عشق و شور هستیم، مهم این است که **گرچه دوریم ولی از تو سخن می‌گوییم**
بعد منزل نبود در سفر روحانی

مجالس روضه، مثل حرم امام حسین^(ع)

یکی از بهترین فرصت‌های ماه محرم و صفر برای خانواده‌ها، حضور در مجالس اهل بیت^(ع) است. مجالس روضه فقط شنیدن یک مصیبت نیست، مدرسه‌ای برای تربیت دل است. در روایتی امام صادق^(ع) مجالس روضه را به حرم امام حسین^(ع) تشبیه کردند و شرکت‌کنندگان را زائران و دلدادگان سیدالشهدا^(ع) خطاب کردند. رهبر شهیدمان حتی در ایام کرونا روضه‌های خود را تعطیل نکردند و یک نفره مخاطب مجالس بودند؛ چرا که این زنده نگه داشتن معارف از مهم‌ترین اهداف انقلاب بوده است و به فرموده ایشان، «من رزق یک سال خود را در فاطمیه می‌گیرم.» از طرفی این مجالس، حلقه اتصال نسل‌هاست؛ جایی که پدر و مادر می‌توانند بدون سخنرانی مستقیم، ارزش‌های دینی را به فرزندان منتقل کنند. گاهی حضور خانوادگی در یک مجلس روضه، یک خاطره معنوی ماندگار برای کودک می‌سازد؛ خاطره‌ای که سال‌ها بعد، او را به مسیر اهل بیت^(ع) پیوند می‌دهد.

باید روح میزبانی و مواسات را زنده کرد

مشهد، شهر امام رضا^(ع) است؛ شهری که هر روز میزبان دل‌های عاشق اهل بیت^(ع) است. خانواده‌هایی که در این شهر زندگی می‌کنند، می‌توانند فضای اربعین را در همین محیط ایجاد کنند. همان‌گونه که در مسیر کربلا، مردم خانه‌های خود را برای خدمت به زائران باز می‌کنند، در مشهد نیز می‌توان روح میزبانی و مواسات را زنده کرد. پذیرایی ساده از مردم در تجمعات شبانه، کمک به برگزاری برنامه‌های فرهنگی، همراهی با گروه‌های خدمت‌رسان یا حتی تقدیم یک لیوان آب و یک پذیرایی کوچک در مسیرهای حضور مردم، می‌تواند سهمی از خدمت حسینی باشد. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «وَتَعَاوَنُوا عَلٰی الْبِرِّ وَالتَّقْوٰی؛ در کارهای نیک و تقوا با یکدیگر همکاری کنید!» اربعین یکی از زیباترین جلوه‌های همین همکاری مؤمنانه است.

اربعین، یک فرهنگ است

زیارت اربعین در نگاه اهل بیت^(ع)، فقط یک حرکت جغرافیایی نیست، بلکه یک نشانه‌ای پیوند عمیق مؤمن با امام خویش است. امام حسن عسکری^(ع) یکی از نشانه‌های مؤمن را «زیارت اربعین» معرفی کرده‌اند. این نگاه نشان می‌دهد که اربعین یک پیام بزرگ دارد؛ اینکه انسان باید جایگاه امام را بشناسد و با تمام وجود در مسیر او قرار بگیرد. میلیون‌ها انسانی که در این مسیر گام برمی‌دارند، فقط به سمت یک مکان حرکت نمی‌کنند، آن‌ها به سمت یک آرمان حرکت می‌کنند؛ آرمان عدالت و آزادی و ایستادگی در برابر ظلم. به همین دلیل، اگر کسی در این مسیر حضور فیزیکی ندارد، نباید خود را محروم از حقیقت اربعین بداند. روح اربعین، در خدمت، محبت، همدلی و زنده نگه داشتن راه امام حسین^(ع) است.

خانه ما، یک موکب حسینی

گاهی تصور می‌کنیم خدمت اربعینی فقط در مرزها، مسیر پیاده‌روی یا موکب‌های بزرگ معنا پیدا می‌کند، درحالی‌که فرهنگ حسینی از خانه‌ها آغاز می‌شود. خانواده‌ای که کنار هم برای امام حسین^(ع) کاری انجام می‌دهند، درحقیقت یک موکب تربیتی راه انداخته‌اند. می‌توان در خانه، برنامه‌های ساده اما عمیق داشت؛ خواندن زیارت عاشورا با حضور اعضای خانواده، گفت‌وگو درباره اهداف قیام امام حسین^(ع)، آماده کردن بسته‌های پذیرایی برای زائران و شرکت‌کنندگان در تجمعات شبانه، کمک به نیازمندان به نیت سیدالشهدا^(ع) یا حتی تقسیم مسئولیت خدمت میان اعضای خانواده. امام صادق^(ع) فرمودند: «رَحِمَ اللهُ مَنْ أَخْبَأَ أَفْرَنْتَا، خِدا رَحِمْتَ کِند کسی که امر ما را زنده کند!» زنده نگه داشتن امر اهل بیت^(ع) فقط با سخن گفتن نیست، با ساختن سبک زندگی حسینی است.

حجرت الاسلام والمسلمین دکتر محمد رضا باقری

عقد هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد

در فرهنگ زیارت کربلا و زائران سیدالشهدا^(ع)، پیاده‌روی دارای قداست و احترام و اعتبار ویژه‌ای است. زائر پیاده، پاداش و ثواب خاص و آثار و منافع دنیوی و اخروی فراوانی دارد.

عنصر پیاده روی و ترک مرکب سواری در احادیث مربوط به زیارت قبر امام حسین^(ع)، حقیقت مشهوری است که در متن روایات اهل بیت^(ع) یادآوری شده است. واژگان «مشی» و «خطوه» و «قدم» و «حافی» در احادیث امامان^(ع) فراوان به کاررفته است و همه این احادیث، فضیلت و امتیازات زائران پیاده را ثابت می‌کند. قطعاً پیاده‌روی در روزهای خاص و زمان‌های مخصوص زیارت و در ایام و لیالی معین شده، مشمول همین امتیازات خواهد بود، بلکه به دلیل مشخص شدن آن روز و شب‌ها در بیان امامان^(ع)، از نمونه‌ها و مصادیق برجسته

پیاده‌روی در زیارت می‌شود و همه فضیلت‌های زیارت پیاده را کسب می‌کند.

ارزش «خطوه» و «مشی» در زیارت امام حسین^(ع)

خطوه به معنای گام برداشتن و قدم زدن و با یافتن و فاصله بین دو پا و بین دو قدم در راه رفتن و پیاده‌روی است و «مشی» نیز به معنای خود راه رفتن و حرکت انتقال از مکانی به مکان دیگر است. ابی‌صامت گفته است شنیدم امام صادق^(ع) فرمود: «من اتی قبر الحسین^(ع) ماشیا کتب الله له بكل خطوه الف حسنه» و محاسبه الف حسنه، ورقه له الف درجه، فاذا اتیت الفرات فاغتسل وعلق غلکبک و امش حافیا و امش مشی العبد

از «مفلحین» و «فائزین» اند و زیارت پیاده، تحول اساسی در سرنوشت آنان ایجاد می‌کند، به‌گونه‌ای‌که در پیاده‌روی اربعین از گناهان پاک می‌شوند و پس از بازگشت از زیارت اربعین، زندگی نوین را آغاز می‌کنند. حارث بن مغیره گفته است امام صادق^(ع) فرمود: «ان لله ملائکه مکلبین بقبر الحسین^(ع) فاذا هم الرجل بزیارته اعطاهم ذنوبه، فاذا خطا محوها، ثم اذا خطا ضاعفوا حسناته فما زال حسناته تضاعف حتی توجب له الجنة، ثم اکفئوه و قدسوه و ینادون ملائکه السماء ان قدسوا زوار حبیب حبیب الله؛ برای خداوند فرشتگانی است که مژگان بر قبر امام حسین^(ع) هستند؛ هنگامی که شخص آهنگ زیارت ابرام را می‌کند، خداوند گناهان او را به این فرشتگان اعطا می‌کند و در اختیار آنان می‌گذارد، پس هنگامی که زائر امام، گام برمی‌دارد، فرشتگان گناهان او را محو می‌کنند، سپس وقتی قدم بعدی را برداشت، حسنات او را زیاد و مضاعف می‌کنند. پیوسته حسنات او را زیاد می‌کنند تا بهشت را بر او واجب کنند، سپس اطراف زائر را گرفته و او را تقدیس و تنزیه می‌کنند و فرشتگان آسمان را ندا می‌دهند که زائران حبیب خدا را تقدیس و پاک کنند.» در این حدیث نیز رهروان پیاده در زیارت کربلا، بزرگ شمرده شده‌اند. واژه «خطا» در این بیان امام صادق^(ع)، ارزش گام‌های زائران پیاده کربلا را روشن می‌سازد.

برنامه پیاده‌روی اربعین حسینی، براساس همین رهنمودهای اهل بیت^(ع) پدیدآمده است و زیربناموشائآن نص شرعی صحیح و محکم امام معصوم است. گام‌ها در پیاده‌روی زیارت اربعین، موجب آموزش گناهان و تقدیس انسان‌ها و مقدس شدن آنان می‌شود. بنابراین زیارت پیادگان اقدام و حرکت الهی و مشروع و محبوب پروردگار و پیامبر^(ص) و علی^(ع) و فاطمه^(ص) زهرا^(ص) و امامان^(ع) است. عیار ارزش پیاده‌روی اربعین، بسیار بالاست. حرکت در زیارت اربعین، به گام‌ها و قدم‌های انسان ارزش می‌دهد و انسان‌ها را مقدس می‌سازد.

درنگ